

50202210 : สาขาวิชาภาษาไทย

คำสำคัญ : การแสดงลิเก/สถานการณ์สื่อสาร/ชาติพันธุ์วรรณนาแห่งการสื่อสาร

ศุภมน อภานันท์ : การแสดงลิเกคณะทวีป-ชัยณรงค์ วงศ์เทวีญ : การศึกษาตามแนว
ชาติพันธุ์วรรณนาแห่งการสื่อสาร. อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์: ผศ.ดร.สมชาย สำเนียงงาม. 216
หน้า.

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาวิเคราะห์โครงสร้างสถานการณ์สื่อสารในการแสดง
ลิเก รูปแบบ และองค์ประกอบของเหตุการณ์สื่อสารต่างๆ ในสถานการณ์สื่อสารการแสดงลิเก และ
การใช้ภาษาในเหตุการณ์สื่อสารต่างๆ ในการแสดงลิเก โดยศึกษาจากข้อมูลการแสดงสดในช่วง
เดือนพฤศจิกายนถึงเดือนธันวาคม พ.ศ.2552 จำนวน 5 ครั้ง

ผลการศึกษาพบว่า สถานการณ์สื่อสาร “การแสดงลิเกคณะทวีป-ชัยณรงค์ วงศ์เทวีญ”
ประกอบด้วยเหตุการณ์สื่อสาร 9 เหตุการณ์เรียงลำดับเป็นขั้นตอน ได้แก่ เหตุการณ์สื่อสาร
การไหมโรงลิเก เหตุการณ์สื่อสารการออกแขก เหตุการณ์สื่อสารจากโรง เหตุการณ์สื่อสารจาก
กล่าว เหตุการณ์สื่อสารจากรบ เหตุการณ์สื่อสารจากทะเลาะ เหตุการณ์สื่อสารจากเกี่ยว เหตุการณ์
สื่อสารตลก และเหตุการณ์สื่อสารจากลาโรง ทั้งนี้ผู้วิจัยใช้วัตถุประสงค์ของเหตุการณ์ คำกล่าว
ประกาศ เนื้อหาของเหตุการณ์ และบทบาทของนักแสดงตลกเป็นเกณฑ์ในการจำแนกเหตุการณ์
สื่อสารแต่ละเหตุการณ์ โดยสามารถรวบรวมเป็นเหตุการณ์สื่อสารหลักได้ 3 เหตุการณ์ คือเหตุการณ์
สื่อสารเริ่มการแสดง เหตุการณ์สื่อสารการแสดง และเหตุการณ์สื่อสารปิดการแสดง

จากการวิเคราะห์องค์ประกอบของเหตุการณ์สื่อสาร พบว่า มีองค์ประกอบครบทั้ง 10
ประการ โดยแบ่งออกเป็น 3 ประเภท คือ องค์ประกอบที่มีลักษณะคงที่ทุกเหตุการณ์สื่อสาร พบ 4
องค์ประกอบ ได้แก่ กาลเทศะ ผู้ร่วมเหตุการณ์ กฎการปฏิสัมพันธ์ และบรรทัดฐานการตีความ
องค์ประกอบที่มีลักษณะร่วมกันเฉพาะบางเหตุการณ์สื่อสาร พบ 2 องค์ประกอบ ได้แก่ ชนิดของ
เหตุการณ์ และรูปแบบการสื่อสาร และองค์ประกอบที่ต่างกันไปตามแต่ละเหตุการณ์สื่อสาร ได้แก่
หัวข้อ วัตถุประสงค์ เนื้อหาการสื่อสาร และลำดับวัจนกรรม

ส่วนด้านภาษาที่ใช้สื่อสารในการแสดงลิเก พบว่า เหตุการณ์สื่อสารการแสดงส่วนใหญ่
มีรูปแบบการสื่อสารที่ใช้วัจนภาษา และอวัจนภาษาสอดคล้องกัน

ภาควิชาภาษาไทย บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร ปีการศึกษา 2554

ลายมือชื่อนักศึกษา.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

50202210 : MAJOR : (THAI)

KEY WORDS : 'LIKAY' PERFORMANCE / COMMUNICATIVE SITUATION /
ETHNOGRAPHY OF COMMUNICATION

SUPAMON ARPANUNT : THE 'LIKAY' PERFORMANCE OF THAWEEP-CHAINA
RONG WONGTHAEWAN GROUP : AN ETHNOGRAPHY OF COMMUNICATION APPROACH.

THESIS ADVISOR : ASST PROF, SOMCHAI SUMNIENGGAM, Ph.D. 216 pp.

This research aims to analyze the structures, the form and components of communicative situation and language use in the "Likay" performance. The data are collected from field study of five live the "Likay" performances of Thaweeep-Chainarong Wongthaewan Group from November to December 2009.

The result of the study is that there are nine different scenes in "Likay" performance: prelude, singing prelude, talking scene, fighting scene, quarrelling scene, wooing scene, comedy scene and ending scene. The connection of each scene can be classified by a shift of the objective, the Introducing of an announcer, the message content and the role of a comedian. Each scene consists of three main parts: the beginning, the performance and the ending.

After the analysis of forms and components of the communicative events in "Likay" performance, it was found that there are three aspects of the communication. First, setting, participants, rules of interaction and norms of interpretation are constant in all events. Second, types of event and message form are the same in some events. Lastly, topics, purposes, contents and act sequence are various in performances.

Moreover, the study found that most of "Likay" performances consistently employ both verbal and nonverbal languages.

Department of Thai Graduate School, Silpakorn University Academic Year 2011

Student's signature.....

Thesis Advisor's signature.....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์นี้สำเร็จลุล่วงลงได้ด้วยความกรุณาช่วยเหลือ และเอาใจใส่เป็นอย่างดีจากผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมชาย สำเนียงงาม อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ที่ได้ประสิทธิ์ ประสาทวิชาความรู้ ตลอดจนข้อคิด ข้อเสนอแนะ และให้กำลังใจแก่ผู้วิจัยด้วยความเมตตาโดยตลอด ผู้วิจัยซาบซึ้ง และขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์สุวัฒนา เลี่ยมประวัติ และรองศาสตราจารย์ กัญญรัตน์ เวชชศาสตร์ คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำ และข้อเสนอแนะอันเป็นประโยชน์ในการปรับปรุงแก้ไขให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์จวีร์รัตน์ ลักษณะศิริ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สายวรุณ น้อยนิมิตร และคณาจารย์ภาควิชาภาษาไทย คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากรทุกท่าน ที่ได้ถ่ายทอดวิชาความรู้ ความคิด กำลังใจ และให้ความอนุเคราะห์ช่วยเหลือ รวมถึงข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์แก่ผู้วิจัยตลอดระยะเวลาในการศึกษา และขอกราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์อัมพร แก้วสุวรรณ อาจารย์บัญญัติ เรืองศรี และคณาจารย์สาขาวิชาการสอนภาษาไทย คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากรทุกท่าน ที่กรุณาให้ความรู้ ข้อคิด และแนวทางการศึกษาแก่ผู้วิจัย

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) โครงการทุนวิจัยมหาบัณฑิต สกว. ด้านมนุษยศาสตร์-สังคมศาสตร์ ที่สนับสนุนเงินทุนสำหรับงานวิจัย และทำให้ผู้วิจัยมีโอกาสได้แลกเปลี่ยน และรับฟังความรู้ ความคิดเห็น และข้อเสนอแนะจากผู้ทรงคุณวุฒิหลายท่าน โดยเฉพาะศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.สุรพล วิรุฬห์รักษ์ ศาสตราจารย์ ดร.อมรา ประสิทธิ์ รัฐสินธุ์ และอาจารย์ ดร. ศิริพร ภัคดีผาสุข ที่ได้กรุณาให้ความรู้ และคำแนะนำที่เป็นประโยชน์แก่ผู้วิจัย ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ ผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านเป็นอย่างสูง

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ คุณณรงค์ คุณทวีป คุณสุริราช คุณวิริดา อุดมทะ (วงศ์เทวัญ) คุณวิทยา ชัยบุรินทร์ (พ่อยกชัยนาท) และสมาชิกคณะลิเก โดยเฉพาะเหมี่ยว รุ่งตะวัน น้ำอ้วน หัวหน้าช่างเวที น้องปิ่น ช่างไฟ และนักดนตรีทุกท่าน ที่อนุเคราะห์ข้อมูล และให้ความร่วมมือในการเก็บข้อมูลแก่ผู้วิจัยอย่างยิ่ง

ผู้วิจัยขอขอบคุณ คุณน้ำผึ้ง มโนชัยภักดี คุณมณฑาทิพย์ ศิริพันธ์ คุณศิวลักษณ์ เจือจุล คุณมธุรส คุ่มประสิทธิ์ คุณรัชชัย กรกมคุณปริชา เสือพิทักษ์ เพื่อนที่คอยช่วยเหลือ และเป็นกำลังใจให้กันเสมอมา ขอขอบคุณ คุณโกศล พันธุ์ดิษฐ์ เจ้าหน้าที่ภาควิชาฯ ที่ช่วยเหลือ และอำนวยความสะดวกแก่ผู้วิจัยมาโดยตลอด ขอขอบคุณ เพื่อนๆ รุ่นพี่ รุ่นน้องทั้งจากศึกษาศาสตร์ และคณะอักษรศาสตร์ทุกคน ที่ส่งกำลังใจมาให้อย่างสม่ำเสมอ

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ คุณเผด็จศักดิ์ คุณสุวารี อาภาพันธ์ และขอบคุณ คุณสวณีย์ อาภาพันธ์ บิดา มารดา และน้องสาวของผู้วิจัยที่มอบความรัก ความห่วงใย คอยดูแล เอาใจใส่ และสนับสนุนส่งเสริมผู้วิจัยในทุกๆ ด้านเสมอมา ขอขอบคุณ พ่อยกแม่ยกจำเป็นทุกท่าน ทั้งพ่อแม่ น้ำพิศ น้ำหวาน อาอี๊วย อาเตี้ยไก่ อาอึ้ง วิทวัส และอาอี่คำที่ช่วยเหลือผู้วิจัยในการเก็บข้อมูลภาคสนาม ไม่ว่าจะดีก หรือไกลแค่ไหนก็ตาม ขอขอบคุณค่ะ